

ADOLATLI IJTIMOY SIYOSAT YURITISH, INSON KAPITALINI RIVOJLANTIRISH

Ashurova Gulbonu Golibjon qizi

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti 1-kurs magistranti

Annotatsiya

Adolatli ijtimoiy siyosat inson kapitalini rivojlantirishning kritik zaxiralari ichiga kiradi. Bu, insonlarning ma'naviy, intellektual va jismoniy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan siyosat tushunchasini anglatadi. Ijtimoiy adolat, barcha insonlarning tenglik va imtiyozlari bilan nizomlanganlikni ta'minlash, har bir kishining potensialini rivojlantirish va uni samarali foydalanishga imkon berish usullari asosida amalga oshiriladi.

Kalit so'zlar: Kapital, strategiya, taraqqiyot, kafolatlarni ta'minlash, ijtimoiy himoya, ma'naviy boshqaruv;

So'nggi yillarda yurtimizda aholini ijtimoiy himoya qilish tizimi yanada takomillashtirildi. Buning uchun aholining yordamga muhtoj, zaif qatlamini har tomonlama qo'llab-quvvatlash, fuqarolarimizni ishsizlikdan himoya qilish, bandligini ta'minlash, hududlarimizda kambag'allikni qisqartirish hamda ayrim sabablarga ko'ra vaqtincha ishsiz bo'lganlarni kasbga tayyorlash borasida ijtimoiy yordam va xizmatlar sifatini yaxshilash sohasida juda ko'p ishlar qilinmoqda.

Yaqinda qabul qilingan yangi tahrirdagi Konstitutsiya ham xalqimiz tomonidan ijtimoiy masalalarga oid qator fikr-mulohaza va takliflar bildirilishi natijasida ijtimoiy davlat tamoyiliga oid tegishli normalar bilan boyitildi. U sifatli ta'lim va tibbiy xizmat, ijtimoiy himoyalangan yoki ehtiyojmand qatlamni qo'llab-quvvatlash, qulay mehnat sharoitlarida ishlash, adolatli haq olish, ishsizlikdan himoyalangan, ijtimoiy jihatdan ehtiyojmand toifalarni uy-joy bilan ta'minlashga qaratilgan qoidalar bilan yanada takomillashtirildi.

Yangi Bosh qonunda davlatning ijtimoiy sohadagi majburiyatlari bilan bog'liq normalar 3 barobar ko'paydi. Jumladan, pensiya, nafaqa va boshqa ijtimoiy yordamlar miqdori eng kam iste'mol xarajatlaridan oz bo'lishi mumkin emasligi belgilab qo'yildi. Bu degani, 2 million 200 ming ehtiyojmand oila davlatdan kafolatli moddiy yordam oladi. Bu jami oilalarning 25 foiziga to'g'ri keladi, ularga har yili 11 trillion so'm ajratiladi. O'tgan yili 50 ming oila uchun yangi kvartira olishga sharoit yaratib berildi. Bu yil 90 ming oilani uy-joyli qilish marrasi olingan. Yaqin 2-3 yilda bu raqamni 200 mingga yetkazish ustida ishlanmoqda.

Yangi tahrirdagi Konstitutsiyada O‘zbekiston ijtimoiy davlat ekani qayd etildi. “Ijtimoiy davlat” g‘oyasi mazmun-mohiyati Konstitutsiyaga kiritilayotgan qator boshqa normalarda ham o‘z ifodasini topgan.

Ijtimoiy davlat har bir inson uchun farovon turmush darajasi, xususan, sifatli ta’lim, kafolatli tibbiy xizmat, munosib mehnat sharoiti va adolatli ish haqi, pensiya va nafaqalar, ijtimoiy yordam va xizmatlar tizimi yaratilgan, uy-joyga ega bo‘lish sharoiti mavjud bo‘lgan, ijtimoiy tafovutlar yumshatilgan, muvozanatlashgan, hech bir fuqaro o‘z muammolari bilan yolg‘iz qolmaydigan adolatli davlatdir.

Shuningdek, yurtimizni rivojlantirish maqsadida qabul qilingan ko‘pgina dasturlarda adolatli ijtimoiy siyosat yuritish bo‘yicha rejalar va vazifalar kiritilgan. Masalan, 2022-2026- yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning Taraqqiyot strategiyasida to‘rtinchi ustuvor yo‘nalish “Adolatli ijtimoiy siyosat yuritish va inson kapitalini rivojlantirish” deb nomlangan. Mazkur yo‘nalishning asosiy maqsadlari quyidagilardan iborat:

– Har bir fuqaroga davlat hisobidan aniq kasb-hunarga o‘qish imkoniyatini yaratish;

– Maktabgacha ta’lim tizimida ta’lim sifatini yangi bosqichga olib chiqish;

– Maktabgacha ta’lim tizimida budget mablag‘larining maqsadli va samarali sarflanishini ta’minlash;

– Malakali o‘qituvchilarning oylik maoshlarini bosqichma-bosqich 1 000 AQSh dollari ekvivalentiga yetkazish;

– Maktablarda ta’lim sifatini oshirish, pedagog-kadrlarning bilimi va malakasini xalqaro darajaga olib chiqish;

– Oliy ta’lim bilan qamrov darajasini 50 foizga yetkazish va ta’lim sifatini oshirish;

– 2026-yilga qadar 10 ta salohiyatli oliy ta’lim muassasasini QS va TNE xalqaro reytinglariga kirishga maqsadli tayyorlash;

– Aholi uchun majburiy ijtimoiy kafolatlarni ta’minlash, ehtiyojmand qatlamlarning ijtimoiy himoyasini kuchaytirish;

– Aholiga ko‘rsatilayotgan tibbiy xizmat sifatini oshirish, budget mablag‘laridan samarali foydalanish, tibbiy xizmatlarni markazlashtirish va aholini tibbiy sug‘urtalash amaliyotini joriy qilish;

Yuqoridagi maqsadlarda ham ta’lim, ham sog‘liqni saqlash, ijtimoiy himoya va boshqalarga asosiy e’tibor qaratilgan. Chunki mazkur sohalar ijtimoiy hayotning eng muhim elementlari hisoblanadi. O‘z-o‘zidan ta’lim har bir davlat taraqqiyoti va kelajagining poydevoridir. Rivojlangan davlatlar tajribasiga qaraydigan bo‘lsak, ta’lim sohasiga katta ahamiyat berilganiga guvoh bo‘lamiz. Singapur, Yaponiya, Janubiy Koreya, Finlandiya kabi dunyoning yetakchi va rivojlangan mamlakatlarining shu darajada rivojlanishida ta’lim tizimini katta ahamiyat kasb etgan.

✚ Inson huquqlari va barqarorligi: Adolatli ijtimoiy siyosat, insonlarning huquqlarini himoya qilish va ularni barqaror qilishga qaratilgan bo'lishi lozim. Bu, adolatni ta'minlash va barcha insonlarning tenglik va izzatini qadrlash asosiy bo'lgan shartdir.

✚ Ma'rifat va ta'lim tizimini rivojlantirish: Inson kapitalini rivojlantirishning asosiy qatori ma'rifat va ta'lim tizimini kuchaytirishdir. Adolatli ijtimoiy siyosat, barcha insonlarga mos ta'lim imkoniyatlarini ta'minlash, ma'rifatni oshirish va istiqbollarni kengaytirish uchun zarurdir.

✚ Sog'liqni saqlash va salomatlik: Inson kapitalini rivojlantirishning boshqa muhim ko'rinishlari sog'liqni saqlash va salomatlikni ta'minlashdir. Adolatli ijtimoiy siyosat, sog'liqni saqlash va tibbiyot xizmatlariga qat'iy e'tibor qaratishni talab qiladi.

✚ Iqtisodiy rivojlanish va ish joylarining yaratilishi: Adolatli ijtimoiy siyosat, ish joylarining yaratilishi va iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash uchun kerakli kadrlarni tayyorlash va ularga imkoniyat berishni o'z ichiga oladi.

✚ Qonun tizimining barqarorligi: Adolatli ijtimoiy siyosat, qonun tizimining barqarorligini ta'minlash orqali insonlarning huquq va maslahatlari bo'yicha muhofazani ta'minlashni o'z ichiga oladi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, davlatimizda amalga oshirilayotgan adolatli ijtimoiy siyosatning asosiy vazifalari quyidagilar: har bir shaxsning mehnat qilishi, bilim olishi huquqlarini amalga oshirishni iqtisodiy va huquqiy jihatdan kafolatlash; aholining barcha qatlamlarini, birinchi navbatda, ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarining ijtimoiy himoya mexanizmini ishlab chiqish; ishsizlikning oldini olish; ijtimoiy sug'urta tizimini yaratish; aholi turmush darajasining keskin pasayishiga yo'l qo'ymaslik; aholi farovonligini ta'minlashning chora-tadbirlarini yaratish va boshqalar. Bu vazifalarning amalga oshirilishi kelgusi taraqqiyotning yuksak rivojlanishiga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Vaxabov A.V., Zaxidova Sh.Sh., Xajibakiyev Sh.X., Raxmanov Sh.I., Odinayev D.Sh., Fayzullayev J.N., Baxtiyorov B.B., Abdulkakimov S.N.. Ijtimoiy siyosat. O'quv qo'llanma. - Toshkent. "Mumtoz so'z". 2019.
2. Abduraxmanova G.Q., Abduramanov X.X. Ijtimoiy sohalar va inson taraqqiyoti. – Toshkent, 2018.
3. To'ychiyeva S., Norbekov A. Ijtimoiy siyosat. – Toshkent, 2010.
4. Shayusupova N.T., Arabov N.U., Nasimov D.A. Ijtimoiy siyosat va ijtimoiy himoya. - Toshkent. "Iqtisodiyot". 2014.
5. "Pedagogning maqomi to'g'risida"gi Qonun. O 'RQ-901-son 01.02.2024. www.lex.uz.